

Skolų išieškojimo procese neabejotinai tvarkomi asmens duomenys – vardas, pavardė, mokėtojo kodas, gimimo data, adresas ir kiti. Pasitaiko atvejų, kad skolų išieškojimo procedūros gali sukelti neigiamų finansinių pasekmių žmogui, todėl į tokių duomenų tvarkymą neretai reaguojama ypač jautriai. Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas nedraudžia tvarkyti skolininkų asmens duomenų, tačiau Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos tiriami atvejai rodo, kad kartais nesusipratimų kyla tarp asmens, skolą patyrusios įmonės, įstaigos ar jos išieškojimą vykdančios bendrovės, todėl ypač svarbu visoms pusėms aiškiai suprasti savo teises ir pareigas.

Tvarkant asmens duomenis skolų išieškojimo tikslu turi būti laikomasi Bendrajame duomenų apsaugos reglamente įtvirtintų bendrų asmens duomenų apsaugos principų. Konkrečiai skolų išieškojimo procedūros nėra aptartos šiame teisės akte, tačiau asmens duomenų apsaugos priežiūros institucija sulaukia nemažai asmenų skundų ir kreipimųsi pasikonsultuoti. Pasak Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus Raimondo Andrijausko: „Iš 2018 m. gautų 859 skundų 65 buvo pateikti skolininkų dėl galimai netinkamo jų asmens duomenų tvarkymo. Dalis skundų buvo pagrįsti, kitais atvejais buvo teisios skolą patyrusios organizacijos ar skolų išieškojimo bendrovės“.

Neretai susiduriama su asmenų nepasitenkinimą sukeliančiomis situacijomis, kurios susijusios su konfidencialumo principo, įtvirtinto Bendrajame duomenų apsaugos reglamente, pažeidimu. Skolą išieškanti bendrovė turi pasirūpinti, kad jos pasirinktos techninės ir organizacinės priemonės padėtų užtikrinti ne tik asmens duomenų saugumą, bet ir užkirsti kelią neteisėtai prieigai prie asmens duomenų. Pavyzdžiui, skolininko informacija neturėtų būti atskleista ar sudaryta galimybė atskleisti asmenims, kurie neturi teisės jos gauti ar matyti, pavyzdžiui, kolegoms darbovietėje, paprašius perduoti pranešimą apie skolą kaimynų, giminaičių ar panašiai. Nevalia skolininkų asmens duomenų skelbti skelbimų lentose, socialinių tinklų grupėse ar daugiabučių gyvenamųjų namų bendrijų interneto svetainėse.

Iš Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nagrinėjamų atvejų matyti, kad skolininkai yra sunerimę, jog jie neinformuojami apie skolos susidarymą, taip pat, kad jų duomenys, nepaprašius sutikimo, pavedami tvarkyti skolų išieškojimo bendrovėms.

Nors apie duomenų gavėjus, kuriems pavedama išieškoti skolą, asmenys privalo būti **informuoti**, tačiau **sutikimas** asmens duomenų perdavimui skolos išieškojimo įmonėms **nėra privalomas**. Neretai asmenys klysta tikėdamiesi, kad jų asmens duomenų tvarkymas, nesant jų sutikimo, yra neteisėtas ar net draudžiamas. Čia dar kartą reikėtų pabrėžti, kad sutikimas yra tik vienas iš galimų pagrindų tvarkyti asmens duomenis, tačiau ne vienintelis. Dažniausiai asmens duomenys skolų išieškojimo tikslu yra tvarkomi remiantis įmonės ar

įstaigos, kuriam asmuo skolingas, teisėtu interesu. Tokiu atveju, asmuo privalo būti informuotas apie asmens duomenų perdavimą skolų išieškojimo įmonei, tačiau tokiam perdavimui jo sutikimo nereikia.

Be kita ko, įmonės ar įstaigos, kurioms asmenys yra skolingi, turi teisę perduoti reikalavimą į skolą, pavyzdžiui, parduoti. Tai numato Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Be jokios abejonės, kartu su skola perduodami ir asmens duomenys. Kaip ir pirmiau aptartu atveju, tokiam duomenų perdavimui skolininko sutikimas nėra reikalingas, tačiau asmuo turi būti informuotas apie tokį asmens duomenų perdavimą, tuo pačiu pateikiant ir sutartį dėl skolos perleidimo.

Kitas dažnas Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos veikloje pasitaikantis atvejis, susijęs su asmens duomenų tvarkymu skolos išieškojimo tikslu, kai asmens duomenų tvarkymui šiuo tikslu yra pasitelkiama skolų išieškojimo veiklą vykdanči bendrovė (duomenų tvarkytojas). Taigi, įmonė ar įstaiga pagal Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą turi teisę tiek asmens duomenis tvarkyti pati, tiek pasitelkti kitą asmenį – duomenų tvarkytoją. Tokia duomenų valdytojo teisė nėra ribojama asmens duomenų tvarkymo sąlygomis ir tai reiškia, kad tokiam duomenų tvarkytojo pasitelkimui neprivaloma prašyti duomenų subjekto sutikimo, turėti teisėto intereso ar bet kurio kito teisinio pagrindo. Visgi, apie duomenų tvarkytojus, kaip apie duomenų gavėjus, skolininkai privalo būti informuoti.

Kartais klystama ir mėginant rasti skolininkus, pavyzdžiui, aptikti jų pėdsakus socialiniuose tinkluose ar telefonu. Šiais kanalais ieškant įsiskolinusių asmenų ir neįsitikinus surasto **asmens tapatybės**, kyla rizika atskleisti asmens duomenis tretiesiems asmenims, su išieškoma skola neturintiems nieko bendra. Juk socialiniame tinkle paskyrą gali turėti keletas asmenų tuo pačiu vardu ir pavarde, pasivadinusių kitais vardais ar slapyvardžiais.

Aptarta skolininkų asmens duomenų tvarkymo veikla yra ypač aktuali kasdieniniame gyvenime, todėl, siekiant išvengti praktinių problemų, rekomenduotina aiškesnė komunikacija tarp žmonių ir skolas patyrusių bei jų išieškojimą vykdančių organizacijų ar šios srities teisinės bazės tobulinimas.

